

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

ברכות שמים לנבורים בעם שנחלצו חושים לעזור ולסייע בענין הגדול של הוצאת ספרי הגלילות לאור עולם.

כבדי שנוכל 'לברך על המוגמר', עדיין יש את האפשרות לזכות לקחת חלק במצוה גדולה זו, ואנו פונים לכל מי שנדבה רוחו אותו, לסייע בהפצת תורה בהוצאות הרבות להדפסת הספרים, ואף להנציח את שמות יקיריו בספרים החשובים, שבדוא"ר יוסיפו כבוד שמים ולהגדיל תורה ולהאדירה.

ניתן לפנות למזכירות בעיני הנצחה בא"י, בטל: 08-9743436 ובח"ל, בטל: 1-732-5973555, א במייל: ichudchidud@gmail.com

כרשת מטות מסעי תשע"ג

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

כתב חידה

כשם מלאך נקראתי, ולתפקיד חשוב נתמנית.

מזרע הבן האהוב שסבל כאביו הייתי, מבנו שממעשיו נקרעה נחלתי נולדתי.

הממונה כמותי כשמי נקרא, שיותר מאביו זכה לגדולה.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תזכורת: הקשר בין הדמות לפרשה הוא בחזונית או ברמזותה בפרשה או בפרש"י

מענינא דירתא

מולד חודש מנחם אב
ביום שני
בשעה 9:18 בבוקר

הלכות רבות נשתנו או נתחדשו 'משחרב בית המקדש'.

איזה דבר נשתנה בעיני ראש חדש, לאחר החורבן?

דבר תורה

"ויהי כל זהב התרוקמה אשר הרימו לה' ששה עשר אלף שקב מאות וקמשים שקל מאת שרי האלפים ומאת שרי המאות". במדבר ל"א נ"ב.

כל הלומד את פרשת חלוקת השלל ממלחמת מדין והמכס שניתן ממנו, רואה שהיה זה חשבון מדויק, שעצם השלל נחלק מחציתו לתפשי המלחמה היצאים לצבא, ומתוכס הרימו מכס לה' אחד מחמש מאות, והמחצית השניה ניתנה לכל העדה, שמתוכה הרימו ללויים אחד חלקי חמשים (ויעויין בחוקוני שביאר הטעם מדוע קיבלו הלויים עשרה פעמים יותר מהכהנים לפי שהיו משפחות הכהונה כעשרית ממספר משפחות הלויים), ולפי זה מונה התורה את כלל סיכום השלל, וכמה ממנו חולק לתפשי הצבא וכמה לכל העדה, כמה מתוכס המכס לה' וכמה ניתן ללויים.

בסיומה של הפרשה אנו לומדים ששרי האלפים והמאות באו אל משה ובקשו להקריב את קרבן ה' מתוך זהב והתכשיטים וכלי המעשה, והתורה כותבת שהזהב שהם הרימו לה' היה ששה עשר אלף שקב מאות וקמשים שקל, ובשונה מכל הפרשה שהתורה מבארת את החשבונות, במנין זה התורה כלל לא מבארת מה היה החשבון שמחמתו הגיעו שרי המאות והאלפים למנינם זה, וצריך ביאור והבנה מהו החשבון במספר מסוים זה.

איחא בתנחומא כי תשא י"א, (שמות ל' י"ב) כי תשא את ראש [בני ישראל לקדשם] ונתנו איש כפר נפשו. כיון ששמע משה [כן, בתורה], אמר (איוב ב' ד'), עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו. א"ר יהודה בר אלעאי, כששמע משה ירד להורות ואמר בלבו, מצאנו שפדיון נפש אדם ככר כסף, שנאמר (מ"א כ' ל"ט), וקחתה נפשך תחת נפשו או ככר כסף תשקול, כל אחד ואחד מישראל יחא נותן ככר כסף... יודע היה הקב"ה מה בלבו של משה, והראהו באצבעו ואמר לו משה, זה יתנו כזה יתנו. ומבואר שאשר הקב"ה אמר למשה שבני ישראל יתנו כפר תחת נפשם, למד משה שהשיעור הוא ככר כסף לכל אחד ואחד.

והנה שיעור ככר כסף, הוא אלף וחמש מאות שקלים, שהרי ככר כסף הוא ששים מנה (עי' רש"י שמות ל"ה ל"ט ועוד הרבה), וכל מנה הוא עשרים וחמשה סלעים - שקלים (עי' רש"י שם), א"כ כולה החשבון יפה לאלף וחמש מאות שקלי כסף. ואם נבקש לחשב מהו חשבונם בשקלי זהב, הרי יש לחלקם לשנים עשר, וכחשבונם הידוע של התוספות (בכורות נ' א' ד"ה דמזבנא, עיי"ש שכל מה שמצאנו שטבע של זהב הוא עשרים וחמשה של כסף, שבזמנם לא היה משקלם שוה, אבל במשקל שוה מטבע של זהב אינו אלא שנים עשר פעם מטבע של כסף), ואם כן, אלף וחמש מאות שקלי כסף שנהלקם לשנים עשר, יעלו מאה עשרים וחמש שקלי זהב, והיינו שככר כסף הוא מאה עשרים וחמש שקלי זהב.

בתחילת הפרשה כשהתורה כותבת לנו מי יצא למלחמה, כתוב (במדבר ל"א ה'), ויפקדו מאלפי ישראל אלף למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא, ובהמשך הפרשה מוזכרים 'פקדי קהיל', שרי האלפים ושרי המאות, הרי שכאשר הלכו אותם אלף למטה מכל שבטי ישראל, הלכו עמם שר אלפים אחד ועשרה שרי מאות (ובפשטות אותם אחד עשר שרים נכללו במנין האלף), ומשנים עשר אלף חלוצי הצבא היו שנים עשר שרי אלפים, ומאה ועשרים שרי מאות, שמנין השרים עולה יחדיו למאה שלושים ושנים, ועמם היו פינחס בתורת 'כהן משוח מלחמה' (עי' רש"י ל"א ו'), וככה נוסף שהשמיע בקול רם בפניהם את דברי המשוח מלחמה שהכריז את פרשת המלחמה (דברים כ' ג'), 'שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם...', וכדאיתא ברמב"ם (פ"ז ממלכים ה"ג). נמצא שעם שני הכהנים הללו עלה מנינם של השרים והכהנים יחדיו למאה שלושים וארבעה.

ומעתה, מחשב הגאון רבי מאיר יחיאל הלוצטצוק זצ"ל מאוסטרובוצא (בספרו 'מאיר עיני חכמים' תנינא, בפרשתנו עמ' 43), כדרכו בקודש בחשבון גאוני מדהים, אם נחשב את קרבן ה' זה של הזהב מהתכשיטין שהביאו השרים הממונים בתורת כפר נפש, לפי החשבון שכפר נפש הוא ככר כסף לכל אחד ואחד, הרי שמאה שלושים וארבעה הממונים הביאו כופר נפש מאה שלושים וארבעה ככרי כסף, שכל אחד מהם הוא אלף וחמש מאות שקלי כסף שהם מאה עשרים וחמשה שקלי זהב, וכשנכפיל מאה עשרים וחמשה שקלי זהב במאה שלושים וארבעה ככר שהביאו השרים, יעלה חשבונם בדיוק לשה עשר אלף שבע מאות וחמשים שקלי זהב, וזה בדיוק הסכום שאותו הביאו השרים לקרבן ה', לכפר על נפשותיהם לפני ה'.

כל הזכויות שמורות ל'איחוד בחידוד' ולרבנים הכותבים - מודיעין עולית - ארץ ישראל

חילוקא דרבנן

כתוב (במדבר ל"א ז'), ונתתה רהגו כל זכר בטרף וכל אשה ידעת איש למשכב זכר הרגו, ופרש"י, "וכל אשה יודעת איש... ולפני הציצן העבירות, והראויה להבעל פניה מוריקות", והיינו שהציצן הודיעם בדרך נס.

עי' יבמות (ע"ט א'), בענין מי מזרע שאול יהיה בכלל השבעה שנמסרו לגבעונים להריגה ומי ניצל מהם, "אמר רב הונא, העבירות לפני ארון, כל שארון קולטו למיתה, כל שאין ארון קולטו לחיים". ומדוע בדקם דוד ב'ארון' ולא ב'ציצ' כבדיקת בנות מדין.

וצריך ביאור!!!

מעשה רב

ר' ראובן שזכה ללידת בנו בכורו בתחילת ימי חודש תמוז, זכה לקיים בו מצוה נדירה של 'פדיון הבן' בתחילת חודש מנחם אב, וערך סעודת מצוה בבשר ויין (כנפסק בשר"ע אור"ח סי' תקנ"א ס"ו), והודיע על כך לשני החבורות שלו ר' שמעון ור' לוי, השייכים לסעודה, שבאו אף לסעודת המילה.

כשר' שמעון הציע לר' לוי שילך עמו יחדיו לסעודת פדיון הבן, התחמק ר' לוי ממנו, ולאחר שלחץ עליו נימק לו ר' לוי את סירובו, שאמנם מותרים אנו לילך לסעודה ולאכול בה בשר ויין, אלא שקיבלתי על עצמי בימים אלו לנהוג כעיקר הדין בלא להקל כלל, וזאת מפני שכידוע בדורותינו לא נהוג בהנהגות של סינופים וכדומה בשביל דרכי התשובה, על כן, בימים אלו שחז"ל תקנו הנהגות מסוימות של מיעוט הנאה ואי אכלת בשר ויין משום אבילות החורבן, אני מתאמץ יותר בקיומם בכדי שיעלו לי גם בשביל תיקוני תשובה, ומחמת כן אני נמנע מליילך לסעודת המצוה.

סעות הוא בידך לנצל הנהגות ימים אלו בשביל תיקוני תשובה, השיבו ר' שמעון, שהרי הנהגות הימים הללו הם מצוה מדברי חכמים, שכל יהודי מחוייב בה מפני עצם תקנתה ומצוותה, ועל כן, גם אם אתה מהדר שלא לחפש קולות במצוות אלו, תזכה לקיימם כתיקונם ובהיחוד, אבל בודאי שלא תוכל לנצלם לכוונת תיקונים ודרכי תשובה.

ואילו ר' לוי טען, שאין כל חסרון במצוות חכמים במה שמכיון בהם גם לתיקון תשובה, שהרי כל החסרונות שיש לנו נובעים בין היתר משום חורבן בית קדשנו ותפארתנו, ובכך שמקפיד לנצל את הלכות האבילות להתעורר בתשובה ולתיקוני תשובה, אדרבה, נחשב ביתר שאת למקיים דברי חכמים.

השאלה היא, הצדק עם מי ?

מענינא דסדרא

איחא בע"ז (ל"ט א'), "אגב חרופיה דחיליתתא, מחליא ליה שמנוניתא, והוה ליה כנותן טעם לשבת, ואסור", ונחלקו הפוסקים, אם הוא מדין תורה, או מדברבנן (עי' פת"ש י"ד צ"ה סק"ד).

היאך ניתן לכאורה להכריע ע"פ פרשתינו במחלוקת זו ?

מענינא דחורבנא

"ואהי להם למקדש מעט (יחזקאל י"א ט"ז), אמר רבי יצחק, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל" (מגילה ל"ט א').

מה הם ההלכות והמנהגים שמצינו שנהגו בבנין בתי כנסיות, אשר נעשים בו מחמת ביהמ"ק, או כיון המקדש (לכה"פ ג', למעט הדברים שהם משום 'מורא מקדש')?

לעילוי נשמת ידידנו ממעמידי האמת על תילה' הרה"ג ר' מאיר ב"ר צבי ויסברגר זצ"ל נלב"ע שבת קודש כ"א תמוז תשע"ג תנצב"ה

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, אם יש איסור להצטלם על רקע הכותל המערבי.

האם יש לחוש מצד איסור מעילה

א] הנה יש לדון כאן מב' ענינים. א' מצד עושה שימוש בדבר של קודש, שנהנה מהכותל המערבי, וא"כ ה"ל לחוש מצד איסור מעילה, דהגם דקול ומראה ריח אין בו משום מעילה, מ"מ איסור דרבנן אינא (ע"י ש"ד"ח כ"ל) מערכת כ"י כ"ל מ"א). ב' יש לדון מצד כבוד המקום, שאינו כבוד להצטלם שם לתועלת עצמית, ומה גם עושה את המקום הקדוש להנאת עצמו ע"י שמשתמש ברקע הכותל לתמונה.

ב] והנה לא ראינו שמונעים מפרסם תמונות של קברי צדיקים שמתפללים לידם, במטרה לאסוף ע"י כסף למטרות חשובות של צדקה, הגם שאסור ליהנות מקבר. ואולי שאין זה כדרך הגאון, ויותר מזה שהוא כבודו של הצדיק שעל ידו נגרם קיום מצות צדקה, וגם שמחמת כן עוד רבים באים לפקוד מקום ציוני ולהתפלל שם, וא"כ כיוצא בזה להצדיק הקבור שם, וע"כ לא חששו לאסור.

ומשום זה גם אין לאסור דבר מצד זילותא, ובפרט האינדא שהכל יודעים מזה שנים רבות שנוהגים לצלם את העולים על ציוני הצדיקים, ומעיקרא מוחלים על כן, וכמ"ש ע"י ב"ש"ת חת"ס י"ד סי' שכ"ז (והו"ד בפ"ת י"ד ס"ח ס"ב). אמנם על צדיקים מדרות קודמים שלפני עידן הצלומים, ז"ע, דהא לא נהגו אז כן, אם לא מצד שזוהו כבודם, וכמ"ש ב"ש"ת נשמת חיים להגר"ח ברלין זצ"ל, הנדמ"ח, י"ד סוס"י ר"ג, ע"ש.

עשיית תמונה בתוך בתיכ"נ ובתיכ"ד

ג] והנה הגם כי בת כנסיות ובתי מדרשות מוכנים ג"כ מקדש מעט, וכדאי במגילה כ"ט א': וכתב להם לרש"י מעט. א"ר יצחק, וכדו' דרשות ובתי מדרשות שבבל, וק"א אומר לא בית רבינו שבבל. כשר רבא, מאי כדתיב ה' מעון אתה היית לנו, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות'. וא"כ יש מקום לדמות ענין מורא מעט בבתיכ"נ ובתיכ"ד למורא מקדש דמקום המקדש, ולא שמקדש הרבן קשישי שמחו במי שמצלם בבתיכ"נ ובתיכ"ד, וכנראה שאין זה נחשב לקלות ראש, וצ"ע.

ואמנם מאידך יש מקום להעיר שעוד יותר לא ראוי ההשתמשות ביופי ביהכ"נ כדי שיהא התצלום יפה. וכמו"כ לענין נידוד' שרוצה להצטלם על רקע שריד בים"ק כותל המערבי.

ואפשר עוד שאמ"נ שכאמור ש"מ' מקדש מעט' יש גם בשאר בתיכ"נ ובתיכ"ד, מ"מ בזה עדיף הכותל המערבי שנשמר מקדש מימי בנין ביהמ"ק, שכן מעולם לא זזה שיניה מכותל המערבי, וע"כ יש להחמיר בו יותר משאר בתיכ"נ.

קדושת הכותל המערבי במה"ז

ד] והנה בש"ת הרדב"ז סי' תרמ"ח, כתב בת"ד: 'ותו, דהא אמרין נמי שיניה בכל מקום, ותו, דלא אוכל לצייזר שהתיה השכינה מצויה במה"ז בכותל המערבי בין וטומאת העכו"ם, ומה שאר"ל כי זה שכינה מכותל מערב, דומה למ"ש שיניה במערב, ורציה לומר במערב יש עולם, וצד מערב נקרא כותל מערב. ומ"ש ז"ל לפיכך לא חרב כותל מערב כדאי' במדרש שה"ש על פסוק הנה זה עומד אחר כתלנו, ולפי שכותל ביהמ"ק מכוון כנגד עולם העולין, וכותל המערבי מכוון כנגד השכינה, ולכן לא חרב עד היום הולך'.

ועש"ת ציץ אליעזר ח"י סי' א' אות פ' שמבאר דעת הרדב"ז, דבעצם 'אין בו קדושה, אבל שינה מרחפת מעליו', ולכן הוא מקום מנוול לתפלות שיתקבלו, ע"ש, ולפי"ז לכאו' הכותל המערבי כשלעצמו פחות מקודש מביהכ"נ, ואלמלי שהיו מתקיימים שם מיני תפילה קבועים, לכאו' לא היה דין כבוד המקום כבתיכ"נ ובתיכ"ד.

וכע"ז ראינו בקובץ תשובות ממרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ח"ג סי' כ', שכתב בת"ד: 'והואיל ורחבת הכותל המערבי משמש למקום תפלה להמון בית ישראל, ורבים המה הבאים לשפוך שיח ולהתפלל במקום קדוש זה, הרי לכאו' דינו כבית תפילה, ומצוה לכבד את המקום כמבואר בא"ח סי' קנ"א'.

ביקור תיירים בבתיכ"נ ובתיכ"ד

ה] והנה בש"ת כפי אהרן (להגר"א) עפשטיין זצ"ל, סי' ט"ז, כתב לענין אנשים הנכנסים לביהכ"נ הישן בפראג (המכונה מ"א לטיניא שוהל'), ומטרתם לשם טיול וביקור בעלמא, 'הנה מ"א לטיניא ביהכ"נ לא להתפלל וללמוד, רק לראות בנועם זיו הדר ביהכ"נ והכלים, לפע"ד ברור דליכא שום איסור, אע"פ שכתב הרמב"ם בפ"א מהל' תפלה ה"ח, שאסור ליכנס בביהכ"נ אלא לדבר מצוה, מ"מ הלא כתב הרמב"ם שם ה"ט, דמי שצריך ליכנס לביהכ"נ לקרית תיגון או חבירו, יכנס ויקרא מעט, או ישעה בביהכ"נ, שיהיבשה שם מקוטי המצות היא, שנא' אשתי יושבי וכו', הרי דאפילו כשעיקרו כוונה בבנייתו לביהכ"נ לראות חבירו מותר כששוהה שם קצת בביהכ"נ, דהשייה בעצמה מצוה הוא וכו'. וכו' היכא שנכנס בביהכ"נ לשהות שם ולראות ביופי והדר ביהכ"נ, ודאי מותר, וגם מצוה הוא מצד הנכנס כנ"ל'. ומבאר דאף ליכנס ל"ל לטייל כשהמטרה היא לראות ביופי ביהכ"נ כמנהג הנכנסים לביהכ"נ עתיקים, נחשב דרך כבוד ומצוה, ואפשר א"כ שה"ה כאשר נכבד בעיניו לפי מדרגתו לצלם את המקום ה"ה.

ו] אכן ב'לקט הקמה החדש' (מהגר"צ זצ"ל, ח"ו סי' קנ"א אות ז'), משגי ע"ד הכ"פ אהרן, וכתוב: 'לדדי אין ראייה שהביקור לכבוד ביהכ"נ, רק משום לראות דבר ישן בא, כמו באמת הרבה באים מטעם זה והולכים לראות שאר דברים שנים של חול, רק כשנאמר דבר קדושה שם, אז הוכחה שקדושת ביהכ"נ של מהר"ל משכו לבא'. וכסברא זו י"ל גם כאן, שמה שעושה תמונה שם, אינו משום שמחשיב המקום דרך כבוד, אלא שהוא ענין נחמד, למחבבי עתיקות וכיו"ב, להוציא עמו 'מזכרת' שביקרו שם, והו"ל דרך זילותא.

עוד בענין איסור מצד מעילה

ז] אמנם בש"ת שערי ציון (מהרה"ג רב"צ רבינוביץ שליט"א, בהסכמת הגר"ש וואזנר שליט"א, ח"ב סי' ט"ו), דן מצד איסור מעילה, ומסיק להיתר לצלם במקום הכותל [וא' מטעמי משום דהו"ל הנאה שלא כדרך, ויל"ע בזה, ובעצמו שם בח"א סי' ז' הביא דעת המחמירים על גבה"ג ואכמ"ל, ואמנם לא ביאר שם למח לא יחסר מצד זילותא]. לעומת זאת בש"ת עליון לשבח' (להגר"י זילברשטיין שליט"א, ח"ב סי' ג') כתב, שבס' 'הלכה למשה' דן לענין להצטלם ליד ארון הקודש, גם מצד איסור מעילה, ע"ש, ומסיים הגר"ז שליט"א: 'ונראה שאותם הנוהגים להצטלם על רקע הכותל המערבי אין בזה דבר יש, ומותר להצטלם כשעומד ליד הכותל, אבל לא שהכותל ישמש לו כרקע לתמונה'.

תשובה ל"חילוק דרבנן"

בתשובה לשאלה, בהא דכתב (במדבר כ"ה י"ח), "כי צררימ הם לכם בנבליהם אשר נקלו לכם על דבר פגור ועל קנזי בת נשיא מדין אהתם המפה ביום המגפה על דבר פגור", ופרש"י, "כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פגור. שהפקירו בנותיהם לזנות, כדי להטותם אחר פגור... ומבואר שנתחייבו המדיינים על שגרמו להחטיא את ישראל, וצ"ב דבתוס' בע"ז (ט"ו ב' ד"ה לעכו"ם), כתבו "דחתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוזהר על לפני עור... ולדבריהם אלו שאין גו מוזהר על לפני עור, א"כ למה לעורבו המדיינים על שגרמו להחטיא את ישראל, שהוא רק איסור לפני"ב, שאינם מצווים בזה.

בספר 'אילת השחר עה"ת', הקשה כן, וכתב: 'אמנם יתכן שזה דבר שכלי שאסור להכשיל אחרים, ובני גו מצווים בזה (א.ה. ע"י הקדמת ר"ג גאון לגמרא), וכן משמע מהא דילפון בסנהדרין ט"ט א' דמנחם הקדמוני שאינו עושה למסית, והרי הנחש אינו חיוב במצוות, אלא משמע דהאיסור להכשיל אחרים זה דבר המובן בשכל, וכיון שהנחש היה אז בר דעת, הוא נתבע ע"ז'.

עוד י"ל הדעכו"ם אמנם אינו מוזהר על איסור לפני"ב, וכדמסרתו רק להכשיל בעיניהם אינו מתחייב, משא"כ בנידוד' התחייבו על מה שרצו לעולל ע"י החטא, כאן המטרה היתה לא בעצם החטא, אלא ע"י רצו לגרום למגפה בישראל, והיה זה צורה של מלחמה, ולפיכך לשון הפסוק "כי צוררים הם לכם בנבליהם", ולא סתם על צוררים הם להחטיא את ישראל, אלא ב'נבליהם' שזה היה חלק מהיותם צוררים! [וע"י היטב ברמב"ן לעיל ר"פ כ"ה].

והרמב"ן (סוף פ"ה) כתב: 'וקרוב הוא שהיה גם בלעם בעצא הזו... כי ישראל לא ירהגו המתנבא רק ברשות התורה, אבל כאשר נאמר על שיהא על ירהגים חסדים שכל נבל וגו', הנה כל המתנכלים מחוייבי מיתה, ולכן המיתו גם בלעם כי ידעו שהוא בעל העצה הרעה הזאת'. וע"ע בכלי יקר.

תשובה ל"מבין חידות"

בתשובה לשאלה היכי תימצא ביטול בעמק המקדש הנוגע גם בזמן הלא אפילו על ידי גוי.

כתב בש"ח כ"ללים (מכרכת ו' כ"ל כ"ו אות ז'): 'שמעתי שיש ישראלים שקונים מים בירושלים תוב"ב, מן העכו"ם שממלאים מבור שבעזרת ביהמ"ק... ולכאו' לאו שפיר עבדי, דאף אם לא תחוש לאיסור מעילה וכו', מ"מ איכא ביטול מ"ע שדילוח טמאים, דבמקום שאנו מוזהרים ללמוד טמאים כמ"ש הרמב"ם בהל' בית הבחירה, ואנו נוהגים לו שטר ליכנס למקדש, ולא מדין שליחות הוא, אלא שהישראל עצמו מבטל מ"ע המוטלת עליו'. ובספר 'ערוך' והמקדש' (ח"ד פ"ב) כותב ע"ז, 'וכדי להמליץ על ק"ק ב'ירושלים, שלא נזהרו בזה, אפשר לומר אחרי שהברורות הרבים דבמקום המקדש, שהם בהר הבית שקודם לחלל, וכנראה רובם הם קודם לעזרת ישראל, ומכיון שאין אומרים להנכרי שיביא ממקומות שכנרי משתלח מהם, דאחת היא לנו גם אם יביא מהר הבית שקודם החלל, תו אין משתלח מכוני את הנכרי למקדש, וגם אם הוא הולך להביור שבמחנה שכניה, הנכרי אדעתיה דנפשיה הולך, ואין גם מחוייב לשאול לנכרי מיהא כו'

1 ע"י באריכות במש"כ בס' 'עיר הקודש והמקדש' (להגר"מ טיקובניצקי זצ"ל) ח"ד פ"ח.

2 וע"ע בקונט' 'הר המוריה' להגאון האדר"ת אות ע"ג, מש"כ מסוגיא דסנהדרין מ"ב ז', בהא דקריה דרב שקלי מיניה נערא איתא.

3 ע"י בס' 'משכן דוד' (להגר"א אייזנב שליט"א, פ"ה אות מ"ד), שכתב בזה הוא הגר"ן קרליץ שליט"א, שאין להצטלם בבית הכנסת, משום שכל זה הוא בכלל קלות ראש, כיון שביכ"נ אינו אחר תפילה, מיועד רק ללימוד תורה, ולא כשנלוג בו בהדרת קודש כראוי לבית ה'. והועיר וכתב, שאמנם לצלם שם רבנים, וכן כסודות מצוה, שהוא בכלל מצוה של חיוב כבוד התורה, הודו מותר.

וראינו מסופר ששאלו את מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, האם מותר לצלם בביתכ"נ, והשיב: 'כבר נהגו ככה'. ונראה שכונתו, דמשום הכי אין בזה משום קלות ראש בביתכ"נ, והואיל והדבר בעצם אינו אסור, רק דאיאולו שענהו כך היה בזה משום זילותא. אמנם כפי הנראה הדבר כל הזמן על צילום כדרך ארעי ואקראי, אלא כן כאשר נעשה הדבר כל הזמן וגם במהלך התפילה, וכמו בצלומים שנעשים ע"י התיירים ב'כותל המערבי', ולא דואי לא נה"ל למיוריה לחתרי הדבר.

וע"י ב'הילכות שלמה' (תפילה), ח"ב הערה 40, אודות אלו הרקודים בכותל המערבי, שהגר"ש אמר שראוי להמנע מהו, שהרי זה כמי שמתו מוטל לפניו. אולם, המוסקף ואמר, שאין למחות כלל ברוקדים, כיון שכבר נהגו כן.

וכתב בש"ת חת"ס [ח"מ סי' קנ"ב], דגם 'במקדש מעט אין נכון להראות שמחה לפניו, כעין שמחת ציון, כי אין שמחה ואין שחוק לפניו ית' עד יושב בשמים ושמח'.

4 בס' 'אח"כ' אות רא' כתב הגאון ביהכ"נ 'אלטיניא שוהל': 'דפסור זקק העיר, ש"פ שבוטל קדם העמודו סולמות ורצו להתחיל ללבנו [לסידך את כותלי ביהכ"נ], ולכ שעמדו על הסולמות ורצו לעסוק במלאכה זו, נפלו משם לארץ ומתו, והטעם שאין רשאים ללכת בביהכ"נ הלה, באשר ניתנו על הקורות ולתכלים דם ההרוגים שנהרגו על קידושו' ה' בשנת מ"ט לאפך השישי, כמסופר בסליחות למחנה דויכ"פ שידס הגה"ק ר"א קרא זלה"ה, בעל הקנה הקדוש, המתחלת את כל התלאה אשר מצאמנא'.

5 הר"ן זשיבא שליט"א, גיין לנו, שבס' 'הערה נח' (ח"א עמ' 438) דן עליון וברש"י ופ"ק לגבי סיוע לנער הלוחם תפילין בלילה ע"מ לצלמו עם התפילין, ומצדד שבכך מרבה אצלו חביבות המצוה. אכן ב'תשובות והנהגות' ח"ד סי' י"ב, נשאל לגבי הנחת תפילין לאתם

יקח, בלתי אם ידוע לישראל שלקו המים המבורות שבהר הבית או כשידוע לו שהנכרי רגיל לשאוב מהבורות שבמחנה שכניה, או אף מהחיל ועזרת נשים (הוא אופן בלתי מצוי), שבכה"ג אינו רשאי לומר להנכרי שיביאו לו מים".

תשובה ל"מעניא דסדרא"

בתשובה לשאלה, בהא ד"א דמצוה דאורייתא הבאה בעבירה דרבנן, אינו יוצא יד"ח (עי' רש"י פסחים ל"ה ב' ד"ה ה טבול), היכן מצינו בפרשתינו מצוה מסייומת דאם באה בעבירה דרבנן, יוצא יד"ח, ומצוה אחרת אם באה בעבירה דרבנן, אינו יוצא יד"ח.

הנה בפרשתינו נזכרו כל המועדות, ובכללם ר"ה, כדכתיב (כ"ט א'), "יום תהייה יהיה לכם", והיינו מצוות שופר, וכמו"כ נזכר גם מועד יד חובתו, דכתיב (ש"ב), "ובחמשה עשר יום לחדש השביעי וגו' והבטתם חג לה' שבעת ימים".

והנה לענין מצות שופר, כתב הרע"א בדרוש וחיידוש (חגיגה, מערכה ח', ד"ה והנה המ"א), דאל"פ דאסרו חכמים תקיעת שופר בשבת, גזירה שמה יעבידנו ד"א ברה"ר, אבל מ"מ אם עבר שופר, יצא ידי חובתו, "...דגם גדול שתוקע בשבת קיים מצוות שופר, דזמנו גם בשבת, אלא דעבר על שבות דשבת".

ומבואר בזה, דאל"פ הדיו לכאורה יוצא היה הבאה בעבירה, והיינו עבירה דרבנן דשבות שבת, מ"מ יצא ידי חובתו.

ומאיך לדעתנו חג הסוכות הניזכר בפרשתינו, מצינו כה"ג דמחמת עבירה דרבנן אינו יוצא ידי חובת המצוה דאורייתא דסוכה, דיעוין בתוספות סוכה ג' א' (ו"ה דאמר, בסוה"ד), שכתבו, לדלות בית שמאי בגמ' שם דפסלי ביושב בסוכה ושולחנו בתוך הבית, היינו דבאמת אין יוצא ללא אף מדאורייתא, וכדאשכחן בסוכה כ"ח א', בדשעה שמצאוהו לו' יוחנן בן חורנית שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית, אמרו לו בית שמאי "אם כך היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך".

וכבר עמדו דבר הרבה באחרונים, מאי שנא מצות שופר וכיו"ב, דיוצא ידי חובתו, אל"פ דעבר אדרבנן, ואילו מצות סוכה אינו יוצא ידי חובתו מחמת עבירה דרבנן?

והנה כתבו ליישב, דשאני גזירי שופר וכיו"ב, שאין העבירה דרבנן שייכת לגוף המצוה, שגזירה שמיא יעבידנו, אינה גזירה בגוף צורת המצוה, אלא הוא חשש כלפי עצמו, ולכן אין קיום המצוה תלוי בו. ומשא"כ גבי סוכה, דגזירתם שייכת בגוף המצוה, שמקיימה באופן שאינו ראוי, בדזה שפיר יש כח בד חכמים לעקור קיום המצוה ממנו כאילו כל קיימה לל.

עוד יש שכתבו לבאר, ע"פ המבואר בט"ז (א"ח תקפ"ח סק"ה), שעמד ליישב למה לא נזרז על השופר אף ביו"ט, שמה יתקן כלי שיר, ויתיק, משום דלעולם לא נזרזו חכמים גזירה באופן שיעקר דבר המפורש בתורה להיתיר, וכיסודו לא כתב הלבוש שם ס"ה"ו ולכן דוקא שופר בשבת, שאף אם יבטלוהו בגזירתם, מ"מ אכתי מתקיים החיוב כלפי שנים אחרות חדל יו"ט של ר"ה בחול, א"כ אין כאן ביטול דבר המפורש בתורה להיתיר, שהרי לא כתיב בהדיא לתקוע בשבת דוקא, ומשא"כ אם יבטלו שופר ביו"ט משום גזירת כלי שיר, דאז נמצא שתיבטל המצוה לגמרי.

והנה לכאורה יש להקשות דיעוין, דא"כ למה דיעבד אם תקע יצא, הא כיון דאין כאן עקירה גמורה דהמצוה, שהרי יוכל לקיימה בשאר שנים, א"כ נימא דאז עבר ותקע בשבת, אף דיעבד לא יצא.

וע"כ לומר, דבמה שפירוש דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מה"ח, ודאי נכח דאפשר למיעוטי בעקירה עדיף טפי, הולכך באמת נמצא דגם כלפי שבת לא עקרו חכמים המצוה לגמרי, דלעולם אם בדיעבד עבר על גזירתם ותקע בשבת, שפיר יצא ידי חובתו, והוא מטעם זה, שא"א שיעקרו חכמים קיום המצוה

לגמרי בשעה שמצד הכתוב המצוה היא גם בראש השנה שחל בשבת, וא"כ הגם דאין מפורש בתורה לתקוע בשבת, אבל מ"מ למעוטי בעקירה עדיף".

ולפיכך גבי מצות סוכה, שפיר כיון שיוכל לקיים המצוה באופן אחר בל שעה, והיינו לישב כולו עם שולחנו בתוך הסוכה, לכן כשבא לקיים המצוה באופן שאינו ראוי בעיני חכמים, שפיר יתכן שעקרו חכמים ממנו קיום המצוה דאורייתא לגמרי, כל שמקיימה באופן שהוא שמינו ראוי לדעתם.

וישנם עוד כמה חילוקים בזה, ומפאת שהדברים ארוכים, נבצר מעמנו ללקטם, ונרשום כאן כמה מ"מ בזה. עי' קובץ הערות יבמות ס' ס"ט מה שהאר"ך בל"ז, ובספר דבר אברהם ח"ב ס' כ"ו סק"י, ובש"ש מנחת יצחק ח"ט ס' קס"ד, וע"ע בקבא דקשייתא ס' צ"ט, ובספר קבא דיישובא (שם) מה שהביא כמה תרוצים בזה, וכן עי' בספר שבילי אורייתא (להרשב"ב ליברמן זצ"ל, שבילי השמחה ס' א'), שהאר"ך וכתב כמה פנים בזה, ובכללם תרוצים הל"ל וע"ע חשוקי חמד סוכה ל"א א'.

תשובה ל"כתב חידה"

מי אני: "יחצאל בן נפתלין".

דמות הקשורה: **"בגין נפתלי למשפחתם ליחצאל משפחת היחצאלי לגוני משפחת הגוני".** במדבר כ"ו מ"ח.

כאמי וכזנה הגדול הייתי – שיחצאל היה הגדול בבני אביו, כאמו מרימת שהיתה הגדולה במשפחתה וכעוז קנה, שאף הוא היה הגדול בבני אביו.

שיחצאל היה הגדול בבני אביו, כמפורש בקרא (בראשית מ"ו כ"ד), **"ובגין נפתלי יחצאל וגוני ויצר נשלים"**.

ואמו של יחצאל אשת נפתלי מרימת שמה, כדאיתא בספר הישר (פרשת וישב, עמ' קפ"ו ד"ה וילכו גז), **"וילכו גז ונפתלי חרנה, ויקחו משם את בנות אמוֹם בן עוץ בן חנור לנשים... ויקח נפתלי את מרימת..."**.

ומרימת היתה הגדולה במשפחתה, כדאיתא בספר הישר (שם), **"ואלה שמות בנות אמורם, שם הגדולה מרימת ושם הקטנה עוצית..."**.

ועוץ היה זקנה של מרימת, אבי אמורם אביה, כדאיתא שם, **"וילכו גז ונפתלי חרנה, ויקחו משם את בנות אמוֹם בן עוץ בן חנור לנשים..."**.

ועוץ היה הגדול בבני אביו, כמפורש בקרא (בראשית ל"ב ל"א - ל"ב), **"אָת עוֹז בְּכָרָיו לָאָה גְזוֹ אַחֲוֵי וְאֵת מִקְנָאֵל אֲבִי לָאָה וְאֵת כֶּשֶׁד וְאֵת חַוִּי פִלְשֵׁשׁ וְאֵת יִדְלָף וְאֵת בְּנֵי תִבְנֹאֵל"**.

ורבות הבנות ושתי במשפחתו – שבמשפחתו של יחצאל, בכל שבת נפתלי, היו גנות רבות יותר מאשר הבנים. שבנות רבות היו בשבת נפתלי, והיו יותר מהבנים, כפי שכתב ברוקח בפרשתנו (כ"ו ג', עמ' קט"ו), **"ובני נפתלי במדבר סיני כתיב 'לבני' וכאן 'בני', לפי שכל אנשים מתו אותם שנפקדו על ידי משה ואהרן, לכך כאן 'בני', כי הנשים היו מרובות מן האנשים"**. וכע"ז כתב ברבינו אפרים בפרשנתו (מכתובה אשכנזית, כ"ו ל"ה, עמ' קל"ז), **"כאן כתיב 'בני' לשון מיעוט, לפי שלא אנו כולין' אנשים שמתו, אבל במדבר סיני שהיו רובם זכרים כתיב 'לבני' לשון רבים, אבל נפתלי שהיו רובן נקבות כתיב שם כמו כן 'בני' לשון מיעוט"**.

מרובים היו בני דודי יחצאל – שיחצאל בן נפתלי היה בני דודים

מרובים מצד אביו.

שבני דודים רבים היו ליחצאל מצד אחי אביו, כמפורש בקרא (בראשית מ"ו ט' - ל"ג), מראובן: חנוֹךְ, פְּלֹאֵ, חֶצְרֹן וְיָכְמִי. משמעו: **מוֹאֵל, יָמִין, אֵהָד, יָכִין, צַחַר וְיִשְׂאֵל הַבְּנֵינְיָתִי**. מלוי: גְּרִשׁוֹן, קַתָּת וְמִרְיָהּ. מִיְהוּדָה: עֵר, אֹזָן, שְׁלֵה, פֶּרֶץ וְחָזֶן. מִשִּׁשְׁכַּר: תּוֹלַע, פְּנֵה, יוֹב וְשִׁמְרֹן. מִזְבֻּלוֹן: סָרְדָּה, אֵלוֹן וְיִחְזָאֵל. מִגַּד: צִפְיוֹן, חָגִי, שׁוּנִי, אֲצָבֹן, עֵרִי, אֲרוּדִי וְאֶרְאֵלִי. מֵאִשּׁוּר: יִמְנָה, יִשׁוּהָ, יִשׁוּי וְבִרְעִיָה. מִיֹּסֵף: מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם. מִבְּמִינָן: זְבֻלַּע, זְכָרָה, אֲשָׁבֵל, גְּרָא, יִצְמָן, אֲחִי, רֵאשׁ, מְפִים, חֲפִים וְאֶרְךְ. וְחֲשִׁים מִדָּן, סָךְ כֹּל מִנִּים יַחֲדוּ עוֹלָה לֵאֲרַבְעִים וַתִּשְׁעָה.

ושביעית מהם גם מצד אמי – ששביעית מארבעים ותשעה בני הדודים של יחצאל ואחיו, שמינים עולה לשבעה, הם בני דודים כפולים, גם מצד נפתלי אביו וגם מצד מרימת אמו.

שליחצאל ואחיו היו בני דודים כפולים, גם מצד האבא וגם מצד האמא, כדאיתא בספר הישר (פרשת וישב, עמ' קפ"ו ד"ה וילכו גז), **"וילכו גז ונפתלי חרנה, ויקחו משם את בנות אמוֹם בן עוץ בן חנור לנשים. ואלה שמות בנות אמורם, שם הגדולה מרימת ושם הקטנה עוצית. ויקח נפתלי את מרימת וגז לקח את עוצית, ויביאון ארצה כנען בית אביהם. ותלד מרימת לנפתלי, יחצאל וגוני ויצר ושלם, בנים ארבעה. ועוצית לדה לגז, צפיון וחגי שוני ואצבון ערי וארודי ואראלי, בנים שבעה"**. הרי שבניהם של גז ועוצית והיו בני דודים כפולים של יחצאל ואחיו, גם מצד אביהם, שהיו בני אחיו גז, וגם מצד אמם, שהיו בני עוצית אחותה.

וחשבון אותם שבעה בני גז ועוצית מתוך ארבעים ותשעה שאר בני דודיהם מצד אביהם, עולה בדיוק לשביעית.

שמי ושם אחי נדרשים – ששמו של יחצאל ואחיו גוני יצר ושלם, נדרשים.

שגוני יצר ושלם היו אחיו של יחצאל, מפורש בקרא (בראשית מ"ו כ"ד), **"ובגין נפתלי יחצאל וגוני ויצר נשלים"**. ושמותיהם של יחצאל ואחיו נדרשים, כדלהלן.

לגנות ואף לשבחים – ששמותיהם של יחצאל ושלושת אחיו נדרשים לגנות ואף לשבח.

ששמותיהם של יחצאל ושלושת אחיו גוני יצר ושלם, נדרשים לגנות¹⁵, כדאיתא בב"ר צ"ד ח', **"ובני נפתלי, שהיו מופתלין על שבעים ושתיים ניר שהיו פותלין את עבודת הניר"**, יחצאל, שחיצו אלוהות בידן¹⁶, והיו מצחצחין בשיניהם ומלעיגים בשפתותיהן¹⁷, וגוני, שהיו מוגנים בלשונם, ויצר, שהיה יצרן קשה מכל בני אדם¹⁸, ושלם, שהיו מושלמים ליצרם²⁰ ומשמלין רעה תחת טובה²¹.

ושמותיהם נדרשים אף לשבח, כדאיתא בבראשית רתי (ויגש, מ"ו כ"ד, עמ' 213), **"ובני נפתלי יחצאל וגוני. וזו בני נפתלי כלם"**²² שלא כלתה משפחה מהם²³ ולא נשתנה שמם בכל מקום²⁴ ואף הכתובים לא שינו מצוה²⁵. ועל שם זכות משפחתם נקראו ש. שמם. יחצאל שע"ש חיצוה בני הב"ה לעז" (ש"ה), (שבטחון) בה"ב" וימאסו ב"ו²⁶, וגוני שנישקס להם הב"ה מגן. ויצר ושלם, כל כך למה, על שהיה יצרם שלם להב"ה"²⁷.

וע"ע במדרש שכל טוב (בראשית מ"ו כ"ד), שהביא את שני הדרשות, לגנוי ואף לשבח, **"ובני נפתלי יחצאל, ורבותינו אנשי עיר הקודש דברו כי, יחצאל, שחצו אלוהות בידים. וגוני, שמגונין ביצרם. ויצר ושלם, משלימין ליצרם. והיא נפלאת בעיני למה כינום במדרשי גנאי, מה מצאו בהם יותר משאר בני השבטים. ורבותינו בתר הוראה דרשו הכי, יחצאל שנתמוכמו במחיצת אל, וגוני שגן הקב"ה עליהן, ויצר שיצרן הטוב שופטן, ושלם משמלימין"**.

אלו, במיוחד שהם דרשה שניה בשם 'שלם'. **והיוצא ביאור בה דלעות 22, נודה לו אם ירשעה להגדיל תורה ולהאדירה.**

אלו וענייני עזר (ויגש, מ"ו כ"ד), **"יכל נפש שבעה. זכתה בלהא בבניה שכתוב בהם יכל, והקדים הנפשות למנון, כשם שאמר בבני הגבירות, לפי שבתבה נשאת ליעקב הנעמיד לו תולדות, וכן הכתובים (בדברים וקרא) לבני נפתלי על שמה, [דכתבת] (דחייא ז' י"ג), נַכְי נַפְתָּלִי יַחְצִיאֵל וגוני ויצר ושלם גַּיְי בְּלָהָה. אבל כשקטנו בני אשר, לא מנו אותם על שם זלפה, לפי שבתחלה סרחה בו להעמיד לו תולדות"**.

וע"ע ביצורי המור' (דבר ארבעה דברי מדרש בדומה לזה, "... ומפני מה הקדים בכלול הנפשות קודם המנין וכתב בהם יכל". ובבני זלפה הקדים המנין לנפשות וחסר יכל. לפי שכולן נזודווגו ליעקב בשמחת לבב בעיני תולדות, לכך ריבה הכתוב כל בנפשות בניהם, והקדים הנפשות למנין, אחר שכתב בהם ברכה זכר מניינם שלא יעשו על המנין. אבל זלפה, שלא ארצה להזדווג ליעקב עד שלקחה אותה לאה בדברים, אמר דאמר תבא ליצית ל'ט), ותקח (לאה) אֵת זְלָפָה שַׁחֲמָהּ וגו', לכך בתולדות שהעמידה לא כתב בהם כל והקדים המנין לנפשות, ללמדך שמה שאדם מרדד בו מודדיל לו, היא העמידה לתולדות ליעקב בעין צרה, לכך כשזכר הכתוב תולדותיה הכניס בהם עין צרה".

23 כמפורש בקרא (במדבר כ"ו מ"ח - מ"ט), שכל ארבעת בניו היו ראשי משפחות, לעומת שבת בנימין שחסר חמש משפחות (שם ל"ח - ל"ט), ושמונת חסרו משפחה אחת (שם י"ב - י"ג), וע"ע רש"י במדבר כ"ו י"ג.

24 ששמות המשפחה בפרשנתו הם שמות ארבעת בניו שהוזכרו בפרשת ויגש, ולא נשתנה שמם בכל מקום, ואילו בשבת גז מצאנו שאצבון נקרא אוני (במדבר כ"ו ט"ז), ובני בנימין נשתנו לאחיהם וסופרם (שם ל"ח - ל"ט), עיין רש"י (שם).

25 פשוט דבריו הוא, שהיות ומצאנו בחלק מהמשפחות כשהוזכרו בדברי המינים, נשתנו שמותם, על כך אומר המדרש, שאף בכתובים לא נשתנו שמותם, כדכתוב (דחייא ז' י"ג), **"בגין נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם גַּיְי בְּלָהָה"**.

אכן ישנם שניונים קלים בין השמות, ועיקרם הוא בניגוד, דבבראשית מ"ו כ"ד), כתוב, **"ובגין נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם"**, וז"ל שהיות ולא ניתן ספר דברי הימים אלא להדרש, שניונים קלים בניגוד לא נחשבים כשינוי, במיוחד שבשמות האחרים ישנם שניונים מהותיים יותר.

אזכור אג בני המשפחה לייחוד הפנאה עם פרט!

שנאמר לו יש בכך צער לנפטר כשמלאכי החבלה השומעים את השבחים שלא היו, מכים בנפטר ואומרים לו, שמדברי המספידים ניכר שיש להם להגיע לדרגות אלו, ועל כך הם מייסרים אותנו, מדוע הוא לא הגיע אליהם. כמו כן כתב שם האב עוד כמה עניינים אישיים כלפי הנגהת בניו בשבעה'.

כשהגיע ר' אליעזר לסוף הדרך הראשון של הצוואה, החל להקריא בקול רם את הכתוב בחלק זה של הצוואה. "בני וחתני אהובי, כל מי חי השתדלתי לעזור ולסייע לכם במה שישלתי, ולא ביקשתי תמורת זה דבר. ולא זו בלבד אלא אף אני מוריש לכם את כל עמלי תחת השמש, הכולל נכסים וממון לרוב כמעט עד כי לא יוכל לספור, וכנגד כל זה אני מבקש מכם רק דבר אחד, ואני מוסיף ומתנה בזאת כתובת כפול, שאם תקיימו את בקשתי זו, הרי תירשו אותי ככתוב בצוואה הנוספת, אך אם מכל סיבה שהיא לא תוכלו לקיים את בקשתי זו במלואה, הרי שתצאו נקיים מכל הירושה הגדולה, והיא תעבור בשלמותה להקמת קרן צדקה וחסד בהנהלת הרב שליט"א."

מתח רב היה בחדר ואפילו קול דממה דקה לא נשמעה, ור' אליעזר המשיך בקריאת הצוואה, בה אביהם ממשיך לכתוב דברים לבניו וחתניו: "אני מבין שכעת אתם עדיין נמצאים במצב שימתו מוטל לפניו, וגופתי מכוסה בטלית בה השתמשתי בתפילות, והיא זו שתבוא ותעיד עלי בבית דין של מעלה על השתדלותי הרבה שלא לאמר לתפילה ובודאי שלא להפסיד תפילה במנין, ואני צריך לומר שלא שוחחתי בתפילה או עם טלית ותפילין, ועל אחת ליידע וכמה שלא בזמן קדושה או קדיש. ובודאי אתם חושבים שאין שעה זו כשרה לחשוב על הממון שהשאיר לנו אבינו, אלא על דברים אחרים העומדים ברומה של עולם, אך עם כל זה, בכדי שתעשו את בקשתי היחידה, אני רוצה ליידיע אתכם שאם אתם תעשו בבקשתי, כל אחד מכם מקבל ירושה של ממון נכסים לרוב, וכל זה נתון לכם רק אם תקיימו את בקשתי ככתבה וכלשונוה..."

המתח בין כל יושבי החדר עלה והתחזק, מי יודע איזו בקשה קשה ועצומה עומד האב לבקש מהם כעת משפחתה עליו להזקיקה כבאלו אזהרות חמורות ולהתנות את ירושתו הגדולה והעצומה, ובמיוחד שארבעת הבנים ושלושת הגיסים שחשבו שהם יודעים על עשירותו הגדולה של אביהם ראש המשפחה, לא העלו בדעתם ששירותו אגידת עד כדי חלוקה בשיעור עצום שכזה לכל אחד מהשבע, ובמיוחד אחרי מה שבשנים האחרונות פיזר רבות מממונו לכל דבר שבקדושה.

"בקשה אחת קטנה או מבקש שהיא התנאי המוחלט לקבלת הירושה", נשמע קולו הרויעד של ר' אליעזר, "היא, שמלבד התכריכין שבהם יעטפו אותי בהודי אלי קבר, יוסיפו לגרוב לי את גרבי הצמר החולים שהכנתי למטרה זו במקום פלוני..."

כששמעו הבנים והחתנים את דבר בקשת אביהם, לא הבינו בשל מה הסער הגדול הזה, ומדוע היה צריך להתנות כאלו תנאים עבור זה. וכי לא היה מספיק אילו היה מבקש מהם בקשה זו בלא שום תנאי, ואיך שחשוב שלא יחפצו לעשות את בקשתו הקטנה הזו. היחיד שחלל להבין שלא מדובר כלל בבקשה קטנה, היה החתן הצעיר שאביו הוא אחד ממתנדבי 'החברא קדישא' במקום מגוריו, שהוא כבר שמע מאביו כמה פעמים על בקשות אלו ואחרים של נפטרים, שבדרך כלל אלו ניתנים למילוי מחמת כללי ההלכה האוסרים כל שינוי מצורת הקבורה הרגילה ולבישת התכריכין כסדר המקובל.

ר' אליעזר נטל על עצמו מצות כיבוד אב זו שהיא לאחר מותו, לדאוג שלאחר הטהרה ילבישו לאביו את הגרביים המדוברות, ועל כן לקח את הגרביים ממקום הנחתם, וניגש לר' מנחם איש 'החברא קדישא', וביקש ממנו לעשות כדברי אביו. ר' מנחם לא הבין כלל את בקשתו, והוסיף לשאול, מדוע אביו צריך גרבי צמר קבירו, וכי הוא חושב שיהיה לו קר עם התכריכים מפשטן שבהם רגליים לקבור את כל הנפטרים, הרי האדמה שבה מכסים את הנפטר היא מבודדת ושומרת את המקום מקור, כך שאין כל מנוס להיאבד.

אבי ביקש מאתנו בקשה קטנה זו, ונימך ר' אליעזר לר' מנחם, ואנו לא יודעים טעמה, אבל זאת אנו יודעים שדבר זה היה חשוב לו עד מאוד, ועל כן אני מבקש שתעשו ובקשתו. ר' מנחם ניס לטהר את ר' אליעזר מדבריו ומבקשתו, אך כל דבריו היו לריק, ר' אליעזר עמד על שלו וביקש שייגרבו לאביו את הגרביים הללו אחר הטהרה. ר' מנחם ניסה לדבר על ליבם שזה לא מקובל ולא ראוי, אך ללא הועיל, ר' אליעזר עמד על בקשתו המיוחדת של אביו שתתקיים.

תבין, אמר ר' מנחם, אם זה כל כך חשוב לך, אפשר להלביש לאבין תכריכין מבד כפול, כך שהוא יהיה עטוף בקברו בשכבת בד נוספת. אך ר' אליעזר ביקש ממנו שלא יציע הצעות אחרות אלא יקיים את בקשתו הקטנה של אביו. ר' מנחם לא הבין בשל מה הסער הגדול הזה. לו היה יודע שכנגד דבריו עומדים יותר משבעים מיליון דולר שבני משפחה יכולים להפסיד, הוא היה מבין אותם יותר טוב. ר' מנחם התקשר לר' החברא קדישא, אחד מחשובי הרבנים שבעיר, שעל פיו ישק כל דבר בעניינים אלו, וסיפר לו את דבר בקשתו המוזרה של משפחת הנפטר. הרב השיבו

נפל לבירא עמיקתא, כאשר יצר הרכשנות והגדלת הממון הוא זה המאבדם מן העולם, כשמונע מהם לעצור את מירוץ חייהם ולהתבונן בשביל מה הם מרבים את ממונם, שכעת שיעורו להם בכדי לחיות בריחו כל מי חייהם אפילו אם ה' יוסיף להם כהנה וכהנה ויחיו ומתאים שנה, ואף יוכלו להשיא את כל ילדיהם וכנדיהם ולרכוש להם ידורות ושלם את כל צרכי נישואיהם ועוד ישאר עודף בידם.

האמת היא, חשב אביגדור בליבו, מדוע אני כל כך הרבה חושב על בני לא חושב על עצמי. וכי אני כעת כבר שוכב בקבר מכוסה בעפר שאבד ממני האפשרות לשינוי ולתיקון. הרי גם כיום, למרות שזכיתי להגיע לגבורות, אני יכול לנתק את עצמי מהכל אחרים אני ורודף עשירות שנים, ולחשוב בדעתי האילו הייתי מת, ולשוב לתורה ועמלה, לזכות לחיי נצח נצחים. בהתייעצותו עם רבו פנה ל אחד מעובדיו הבכירים שהכירו במשך שנים רבות כירא שמים ונאמן וישר בכל דרכיו, ומינהו כמנהל הכללי של כל העסקים, ומאז אותו יום ואילך, ומלבד בדיקה ופיקוח אחת לזמן מה, כמעט ולא התערב בעסקים. אכן את עסקי הצדקה השאיר לעצמו, בכך שראה בהתעסקות עמהם כעסק האישי, כשחלק סכומי עתק לצדקה לכל ענין ודבר, ובמיוחד בתמיכה בעמלי תורה, בישיבות ובכוללים, שיהיה לו חלק בלומדי התורה ובתורתם.

באחד הימים בא אביגדור לרב עם רעיון חדש שעלה על ליבו, שהטוב ביותר שישלח את כל כספו הרב והאגדי לצדקה, ולא ישאיר לבניו אלא סכום קטן מאוד, וכך ימנע מהם נסיונות קשים ומרים של עשירות. הרב השיבו שבבעצם הדבר ובמבט עסקי בודאי שהוא צודק, שעדיף לאדם לפזר את מעותיו לצדקה ולקנות חי נצח, על פני הירושים לבניו, במיוחד כשישנו חשש שעושר זה יוכל להיות שמור לרעתם, אבל יחד עם זאת הוסיף הרב ואמר, שחז"ל לימדונו שלמרות שראוי ואף כדאי לאדם שיפזר רבות מממונו לצדקה, בכל זאת, אם יש לו רכוש, עליו להשאיר לבניו מתנה הראויה להתכבד.

רבות התייעץ אביגדור עם רבו בדבר מה יעשה בכדי שישמור את בניו וחתניו לבל יאבדו את חלקם השמור לעמלי התורה. לא אחת הררה אביגדור בדבר שחבל מאוד שלבני משפחתו חסרה המעלה המיוחדת של עמל התורה מתוך הדחק, שכלל לא ניתן להשוותם לעמלי התורה מתוך הרווחה, למרות שבמחשבה פשוטה ניתן היה לחשוב שעמלי התורה בהתמדה הרווחה ולב רגוע ושלויו זוכים יותר לעסקו בתורה ובתורתה, המציאות מוכיחה שלא כן פני הדברים, אלא שכפי שיש יותר דחק וקושי, כך זוכים להגיע לפסגות אחרות בעמלה של תורה ובקינת קניני התורה. ומי שזוכה לאחוז בקרונת המזבח בכל כוחותיו, שלמרות כל הקשיים מחובר לתורה ועמלה, וממשיך להגות בה בכל עת, סופו שזוכה לדברים הרבה עד מאוד.

*

כשהחל אביגדור להרגיש במבוקות של 'מלאך המות' המודיע על בואו הקרוב, בהתייעצות עם רבו, עדין ושינה את צוואתו, כשהוא אף ניסח עבורו כמה עניינים הלכתיים באופן שהתנאים שלהם ושאר פרטיהם יחולו כדת של תורה, ואביגדור צילם את הצוואה והשאיר עותק אחד ממנה בידי הרב, כשמחלה את פניו שטיפל בכל עניני הצוואה והדרכת בניו בכל אשר יצטרכו. באותם ימים שכבר כמעט לא יכל ללמוד בכל עת ושעה, היה עוסק רבות בצדקה וחסד, ובעיקר בנתנינת ומלחוח תרומות בלב רחב ובידי נדיבה לצדקות הגונות, שזכות הצדקה תעמוד לו לנצח נצחים. למרות שבתחילה היה הדבר קשה מאוד בעיניו של אביגדור, וחלק ממספו עליו עבד קשות, בכל זאת התגבר אביגדור וחילק לצדקה במחלה אותה סכומי עתק, ולאחר שהתרגל בנתניה, החל לחוש הרגשה נעלה ביותר של מצוה, שכפי שהתבטא לא פעם, ששמחת המצוה היא כה גדולה, עד שהרגשתו לאחר שנתן מממונו לצדקה, הוא קר יותר מנאתו הרבה שהיתה לו בעת הירוח, כשהיה מרויח מרב.

כשהרגיש אביגדור שהוא כבר נמצא בימי האחרונים עליו חלד, אסף את בניו וחתניו, בנותיו וכל יוצאי חלציו, והודיע להם ואף בקש מהם, שעל פיו יעשה דבר בכל ענין, מלבד מה שיאמר להם הרב, שעל פיו ישק כל דבר, ואף הוסיף ואמר, שבידו נמצאת הצוואה היאך תחולק ירושתו.

ביומו האחרון הספיק אביגדור להניח תפילין ולהתפלל תפילת שחרית, ולאחריה לומר את כל סדר היודי כמנהגו בכל יום כפי שיעיל לו הרב, ושעה קלה לאחר מכן, בשכבו על מטתו בעודו אומר קריאת שמע ופסוקי יחוד ה', השיב על נשמתו לברואו, כשעבדו כשתילי זיתים סביבו. שעה קלה לאחר מכן, כשנוודע דבר פטירת אביגדור לרב, מיהר הרב לביתו ופנה לר' אליעזר בנו הגדול והודיעו שיש לו עבורם צוואה מוכנה מאביהם אודות מקום קבורתו ועוד כמה עניינים, ולפני שמסר בידי את המעטפה הסגורה עליה כתוב 'צוואה', אמר לו שבקשתו של האבא היתה, שכל הבנים והחתנים יתדו יקראו את דבריו.

האח הגדול ר' אליעזר כינס את כל אחיו וגיסיו לחדר צדדי, פתח את המעטפה והחל להקריא את דברי אביהם המנוח, בו הוא כותב אודות קברו אשר כרה לו במקום פלוני, ובקשתו אודות ההספדים לבל יפריזו בשבחיו שכפי

בכדי שאדם לא יאבד חלילה את החיים שחננו ה', עליו לזכור בכל עת שמטרת בואו לעולם ותפקידו עלי אדמות הוא להנות! ולא סתם הנאה, אלא להנות מכל ההנאות המעולות והמיוחדות שרק שייך, ומי שאינו מגיע למירב ולמיצוי ההנאות, מלבד מה שאיבד את טעם וסובת חייו, אלא עוד עתיד לתת דין וחשבון על בזבז זה, שלא הפיק את מלוא ההנאה מהעולם הנפלא שה' ברא.

טבעו של אדם שעליו נאמר (איוב י"א ב'), 'ועיר פְּרָא אֲדָם יְנַלְ', גורם לו לאבד טובה הרבה. הוא יכול להרגיש מאושר כשור בפרת האוכל כש וחמור האוכל שעוורים המתגלגלים על גלליהם ומרגישים שהגיעו לפסגת האושר. במקום לצמצא את התענוגות הגדולות והמיוחדות ביותר אבל, הוא מאבדם בהבל וריק, בתענוגים עלובים שאתכלת שניצל דג בתשעת הימים או נקניק מעושן שבבוע שחל בו תשעה באב יחד עם שמיעת נגינה 'זוקאליט', או בשינת הסוס על גבי מזרון אורטופדי משובח ונסיעה בולובו חדיש ובית מפואר ושאר עניינים גשמיים במשך כל השנה כולה, כאשר במקום זאת הוא יכול להגיע לאושר והנאה עד אין קץ, בהתגברות על מידותיו ורצונותיו, שעצם ההתגברות מביאה עמה הנאה וסיפוק רב, ובמיוחד בעמלה של תורה בכל עת ושעה, שאין תענוג שימנע מל יועה לו.

אם בשביל להגיע למפל מים מרהיב, שראייתו ואפילו ההשתכשכות במימיו הקרים היא הנאה רגעית החולפת כלא היה, אדם מוציא ממון רב כדי צרכי הנסיעה ואף מתאמץ בשמחה בסיפוס מגיע בהרים ובעבות כשהוא סוחב עליו תיק כבד עם שתייה ושאר חפצים נוצרים, ופניו נוספות פלגי זיעה, וכל זה נחשב לו כדאי ומשתלם, על אחת כמה וכמה על האדם לייקר ולהשחיש את המאמץ ההתמדה המחשבתית לעסוק בתורה ולהשחיש בעצם הקושי, עד שיגיע להנאה הגדולה של עמלי התורה, בהבנת תירוץ או קושיה נפלאה, ובעיקר בשל עיסוקו בתורת ה', ובשכרו שהוא עד אן קץ ושיעור בזה ובבא.

אחד המפריעים הגדולים של האדם לצמיחתו הרוחנית, הוא יצר הרכשנות הטבוע בקרבו עוד מהיותו רך וקטן, עוד בטרם שידע לדבר כראוי, הוא כבר ידע לומר על כל דבר בבית 'קלי', שלי הוא ולא של אחרים, ויצר רע זה לא עוזב בחצי ימיו, אלא מלפפו והולך עמו עד למקומי הקבר, ורק בשעה זו שוכב מכסים אותו כיסוי אחר כיסוי, כשינוי נפתחות לרווחה כאומר 'מה חלקי בכל עמלי', מתנדף לו יצר זה ועובר לתינוק שנולד באותם רגעים כשידיו קמוצות כאומר שלי הוא העולם.

יצר זה גורם לאדם לדרוף כל ימיו אחרי הגשמיות וההבל, לכנוס עוד ועוד נכסים וממון, לבטל תפילה בציבור וקביעות עתים בתורה והכל בכדי לכנוס עוד קצת מעות, כאשר בכל עת הוא לוחש באוזני האדם שיזכור את דברי חז"ל שצריך לדעת ש'שבשילו בנרא העולם', וכל מה שהוא מצליח לכנוס ולאסוף עוד ועוד, הרי שמתקן את העולם שהכל יהיה בשבילו, ויחד עם זאת, ככל שמצליח לאסוף עוד ועוד, תחת שיהא לו הנאות בלא די כפי שנראה שהיה צריך להיות בסברה, הרי המציאות היא להיפך, שהשלוחה והשמחה ממנו והלאה הרחק כפלים כמטחוי קשת ויותר, ומתקיים בו דברי חכמים, שמרבה נכסים מרבה דאגה, וסופו שדאגתו מוציאה אותו מן העולם כמחלות וכאבי לב.

*

מחשבות אלו טרדו את מוחו וליבו של ר' אביגדור האטליזבאזקע* שנים רבות. כאחד שנולד במשפחה שירה, שהשיג והשיח בכל עת היה אודות עסקים ורווחים, וסופו היה שהוא נמשך ונגרר אחרים מתוך בית המדרש מקום פסגת ההנאות, אל שוקי ההון והמסחר, מקום המתח והתחרות, הלחץ והחרדה. בחסד ה' עליו הצליח עד מאוד בעסקיו והיה לעשיר גדול, ונתן צדקות לרוב, בכל זאת חשב וחשש תמיד מ'היום אחר', בו 'לא ירד אֲפִיקוֹ בְבוֹדוֹ', ובניו שאף שהרגלים משחר נעוריהם במחשבות אלו על תפקידו של האדם ופסגת שאיפותיו לעשות רצונו בלבב שלם בעמלה של תורה וקיום מצוותיה, כך בא זאת עליו הרבה מה לפחד שיתעוורו מהעושר הגדול שעומד ליפול בחלקם ובגורלם שבפשוטות הוא שמור לרעתם, ותוך זמן קצר יפסיקו את התמדתם ולימודם יאבדו בעולם המסחר ואף במשך הזמן ישכחו את העיקר הגדול, מה העושר הניתן לאדם הוא בכדי שיוכל לקיים בו מצוות ולהשיג את חלקו בזה ובבא.

מאז פטירת רעייתו, ככל שזקנו הלבן ירד על פני מידותיו, כך הוסיפו ההרריות של אביגדור להציק לו, האם נגזר עליו עונש נוראי זה שהתורה חלילה תמוש מפי זרועי, שבעקבות כספו באה על משפחתו קללה נוראה זו של עזיבת התורה. הוא ראה והשיכל מה היה בסופם של חבריו הגבירים הגדולים, שגניהם וחתניהם אף אלו שהיו תלמידי חכמים, זמן קצר לאחר שקבלו את חלקם בירושת אביהם, נמשכו אחר ההבל ונתהבלו, ולמעט שעות מסוימות בכל יום בהם עוסקים בתורה, בשאר חלקי יומם מלבד מה שעוסקים בפרנסתם ובעסקיהם, נתונים הם כממורות יצרים הרוע מושך אותם ואת דעתם שכל מעיינם שיחם ושיגם, שבתם וקיימתם, אינו אלא ברידיפה מתמדת אחר הגדלת ממונם והכפלתו, כאשר המציאות המרה היא, שאף כאלו שהאמינו שיוכלו להמשיך לגדול בתורה יחד עם ממון רב, תקותם נכזבה וכל עתידם

סיפור ושאלה בציוד?

המשך מעמוד הקודם

שהיות ועל פי ההלכה אין מלבישים לנפטר כל בגד מלבד התכריכין (עי' שו"ע יור"ד ש"ב ובר"ח ובר"כ שם, וע"ע גשר החיים ח"א פ"י אות א'), עליו להסביר למשפחה דבר זה בעדינות ובנועם, ואם הדבר לא ימצא חן בעיניהם, ויתעקשו על הבישת הגריבים, תאמרו להם שאתם עוזבים את המת ולא מטפלים בו ואף לא קוברים אותו, ושהם יטפלו לו בעצמו ויקברוהו היכן שרוצים.

כשטוער ר' אליעזר שבקשתו זו אינה רק כנגד המקובל והנהוג, אלא אף נוגדת את ההלכה, היה ברור לו שאינו מבקש שיעשו לאביו דבר כנגד הדין, ועל כן פנה לאחי ולגיסיו וסיפר להם את דברי רב החברא קדישא, והתייעץ עמהם מה ניתן לעשות במצב זה. נענה הגיס הצעיר שהיה לו אהבה גדולה לאחד מגדולי הפוסקים, ואמר שישלח את אחיו שישאל עבורם בחיפוף את השאלה, האם במקום הפסד מרובה עד מאוד יש היתר להקל ולגרוב למת גרבי צמר מלבד התכריכין. האח קיבל על עצמו את התפקיד ומיהר לבית מרן שליט"א, וסיפר לו את צוואתו המזוהה של הנפטר שביקש שיגרבו לו זוג גרבי צמר מלבד התכריכין, והנהנה בזה בתנאי כפול את ירושתו האגדית בסך העולה על שבעים מליון דולר. מרן שליט"א השיבו בדברי הפסוק (משלי כ"א ל'), "אין תִּקְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לַנְּגִיד ה'..."

תשובתו הברורה של מרן שליט"א לא השאירה מקום לשאלה ופקפקו. גם שלשה קרובים אחרים שפנו לעוד שלשה מגדולי הפוסקים, שחשבו אולי הם יוכלו למצוא פתח והצליח לקבלת הירושה, שבו מאוכזבים עם אותה תשובה, שבשום אופן אין לגרוב לנפטר את הגריבים, ועל כן הודיעו לר' מנחם איש החברא קדישא, שהיות והדבר אסור על פי ההלכה, הם יורדים מהרעיון ומבקשים שיקברו את אביהם כדת של תורה ככל יהודי אחר.

במהלך הלוייה בכו כולם, אך בעלי האוזניים הרגישות טענו, שניתן היה לשמוע בין הבניות גם את היבבות הלילות על בעים מליון הדולר שאבדו מהמשפחה. הרגשה הקודרת בימי השבעה לא היתה רק בשל פטירת ראש המשפחה, אלא היה בה גם חלק מהצער על אי האפשרות לברך ברכת 'הטוב והמטיב', שמבדק אָבֵל נשוי הזוכה לירושה. הרגשת ההפסד העצום והעובר בסכום שאינו ניתן לתפיסה, חפפה עליהם במקום השבעה.

בשעות הערב המאוחרות בהם כבר יצאו כל המנחמים ונשארו רק בני המשפחה, היה ר' אליעזר גדול הבית מעורר ומנחם את שאר בני המשפחה, שעליהם להתחזק באמונה ברורה ומוחלטת, שהיות וכדת של תורה מתברר שספק זה אינו מניע להם, על כן, גם אם היו עוברים על הדין וההלכה וקוברים את אביהם עם גרבי הצמר כפי בקשתו, והיו מקבלים את הכסף הלה, העצב של העבירה היה מלווה אותם כל ימי חייהם, שבעבורו בצע כסף קברו את אביהם שלא כדת וכנגד ההלכה, ועליו לשמוע על כך שזכינו לעמוד בשלשון הקשה, להשליך מנגד יותר משבעים מליון דולר, ולא לעבור על קוזה של הלכה, ויש לנו להתנאות במשפחה המפוארת שלנו, שכאשר שמענו שזו ההלכה ואין מקום להקל, לא היה אחד שחשב בדעתו לעבור על הלכה, גם כשמולו זה עמדו מעלה משבעים מליון דולר, וזהו חינוכו המיוחד של אביו 'הריני כפרת משכבו' זצ"ל, שכשנודע דעת תורה המוחלטת, קיבלו אותה ועשו על פיה.

ימי השבעה עברו וחלפו, ובצהרי היום השביעי, אחרי שחזרו מהעליה לקברו הטרי של האב, נתכנסו שוב כל האחים והגיסים בבית המיתום, לשמוע מהרב את הצוואה הנוספת שהשאיר להם אביהם למעמד זה.

בקול דממה דברי פתח הרב את מעטפה השניה והחל להקריא את דבר אביהם: "בני וחתני אהובי! מה כבר ביקשתי מכם? בקשה אחת קטנה וצנועה שתלבישו לי לאחר מותי זוג גרבי צמר, ואף חזרת לכם כנגד קיומה של עצמם על למעלה משבעים מליון דולר שאתם צברתי ונכסתי בימי חיי בעמל רב, ואם הרב מקריא כעת בפניכם את מכתבי זה, אות ומופת הוא שלא קימתם את דברי! כל ימי לא היה מספיק בכדי שתוכלו לעשות לי טובה קטנה זו? וכי סכום אגדי זה של יותר משבעים מליון דולר אינו מספיק בכדי שילדיכם יעשו לאביהם בקשה צנועה זו? וכי

האטליבזאקען - האוהב גריבים. פארגעטטוויצשלאפען - השוכח איך ישנים. האפטאגעלעגענהייט - תופס ההזדמנויות.

היה כדאי להפסיד סכום עצום זה בכדי להמנע מקיום בקשתו?"

כל בני המשפחה שישבו סביב השולחן עיניהם מלאו דמעה ולו על הצער שגרמו לאביהם שלא יכלו לקיים את בקשתו הקטנה, אך יחד עם זאת היו שלמים בליבם ואף שמחו שהצליחו לעמוד בנסיון העושר, לוותר על סכום אגדי זה בכדי שלא לעבור על איסור ולעשות דבר כנגד ההלכה. **הרב** הוציא מחיקו מעטפה נוספת, פתחה והחל להקריא את מכתבו השלישי של אביהם המנוח. "בני וחתני אהובי! בודאי אתם חושבים שלבכם כעת, מה ראה אביו לשתות זו זו הגריבים, ומדוע הם היו חשופים לו עד יד שהדיר אותנו מכל ירושתו העצומה. אבל האמת היא שכעת אני שמח בישיבה של מעלה שאתם, בני וחתני האהובים עמדתם בנסיון העצום ולא מכתרתם והחלפתם הלכה בשבעים מליון דולר, ובכך גיליתם שעמדתם לראשונה בנסיון העושר, ובאמת אתם ראויים לקבל את הירושה הגדולה שהשארתי לכם..."

הבנים והחתנים היו מבולבלים לגמרי ממה ששמעו ברגעים אלו, והרב המשיך בקריאת המכתב: "כעת שאתם שומעים לראשונה כל אחד על זכיותו בסכום העצום והאגדי הלה, אתם נכנסים לנסיון העושר שהוא מהנסיונות הקשים שיש, אני מבקש מכם לזכור ולא לשכוח, שלמרות שהיה לי למעלה משבעים מליון דולר שהסכמתי לשלם עבור שיחבשו לי גרבי צמר שאקחם עמי לקברי, בכל זאת לא הועיל לי כל כספי ביום עִבְרָה, ולא לקחתי עמי לקברי אפילו לא זוג גריבים אחד, ורק לקחתי עמי את המצוות והמעשים טובים שעשיתי כל ימי חיי, וכדברי התנא הקדוש רבי יוסי בן קסמא (אבות ו' ט'), 'שבשעת פטירתו של אדם אין מליון לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים לבלד שנאמר (משלי ו' כ"ב) בְּהִתְלַקֵּךְ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשֵׁקֶל תִּשְׁמֶר עֵצֶךָ וְהִקִּיצֶתָ הִיא תִּשְׁחָק...'. אם תחיו בדרך זו, תצליחו לעמוד בנסיון העושר ולהגיע עמו רחוק".

לאחר מכן המשיך האב להקריא את הדין הנוסף של הצוואה, בה כותב האב, שהיה הוא ולא רצה שבניו וחתניו יפרשו מעץ החיים מפני הכסף הרב שיוירש להם, על כן, למרות שהוא מוריש להם את כל כספו לפי החלוקה הכתובה בה, בכל זאת הוא מתנה את הירושה בתנאי כולל שבמשך עשר השנים הראשונות להסתלקותו, אסור למכור או לשחור שום דבר מרכושו הרב על ידי בניו וחתניו וכל משפחתו, והוא מוסיף וממנה מכבישי את מנהל העסקים שישאר על מקומו ותפקידו, כשאין לאחד מבניו או חתניו או כל אחד אחר מבעלי הממון, לכונן להביע לו דעה או רעיון בעניני העסקים, והוא יחשב כבעל זכות החלטה הבלעדי בכל עניני ההשקעות והמסחר, כשעל ישיק כל דבר, ורק יפריש מהממון כד מסוים בכל חודש וחודש לכל אחד מבניו וחתניו כפי שצוין, כשמחצה ממנו מיועד עבורו להוצאותיו ומחציתו השניה לחלוקה לצדקה, ואם אחד מהנכדים יינשא, יוכלו הוריו לקבל על חשבון חלקם את הדמים הנדרשים לרכישת דירה לזוג הצעיר ושאר הוצאות הנישואין, ורק אחרי שיחלפו עשר השנים הללו, בהם יתרגלו לחיות ברווחות ולחלק לצדקה סכומים הגונים, אזי יחלקו את כל רכושו לפי מה שכתב, והוא מתפלל לה' שהעושר יהיה שמור להם לטובתם.

הבנים והחתנים הודו לה' על שהצליחו לעמוד בנסיון הגדול בו התנסו, ושמחו שיחד עם זאת לא עשו דבר כנגד רצונו של אביהם, שהרי רצונו היה שיעמדו בנסיון ולא יכשלו בו, והוסיפו והודו לרב על כל הליווי שנתן להם, ועל עזרתו הרבה לאביהם בכל עת במשך כל שנותיו האחרונות, ובמיוחד בעניני הצוואות, שכפי שהבינו מתוך הדברים שהכל נעשה על פי עצות, והתפללו לה' שיתן להם את העצה וההנחיה הייך לעמוד בנסיונות העושר שבהם הם מתחילים לעמוד כעת.

כשהרב עמד לעזוב את בית האבל, נישא אליו יוסל צעיר בנו של אביגדור, וביקש ממנו עצה טובה בדבר מהו הצדקה הטובה ביותר שמומלץ לו לעשות במחצית הממון המיועד לכך. הרב השיבו שהטוב ביותר הוא לחלק את הכסף לכמה צדקות, ובמיוחד שביקש להרגיל אתכם שתפתחו את לבכם ויזיכם לחלק עוד ועוד בכל חודש וחודש, אלא

האפטאגעלעגענהייט - תופס ההזדמנויות.

אזכור אב בני החלפמה לייחוד הפרשה עם פר"ג.

שבחלק מהמסך הוא ממליץ לעשות מצוה קבועה, על ידי שימצא בן עליה מובחר ויסכם עמו 'הסכם ששכר זבולון' שלא רק יתן לו גימלה או מילגה קבועה, אלא ידאג לו ללך צרכיו כל הימים.

יוסל עשה כדברי הרב, ותוך זמן קצר מצא לו את ר' שמחה פארגעטטוויצשלאפען*, אברך כלבבו, בן עליה מיוחד המעלה בתורה בכל עת, השוקד על תלמודו ויומם וליל בלא הפוגה, עד שכבר אמרו עליו שכבר שכח מהו טעם שינה, ורק כאשר שינה חוטפתו, הוא נרדם לזמן מה על מקומו עד אשר מתעורר ונוטל ידיו ושוב לתלמודו, ולמרות מעלתו העצומה בעמלה של תורה, עוד לא נמצא מי שיתפוס לזכות במצוה הגדולה להחזיקו ולקיימו, וביתו ריקם פשוט כשמעמו. עוד באותו יום הלך יוסל והמתין עבורו זמן רב עד שקם מתלמודו לתפילה, ומיד עם סיום תפילתו, בטרם הספיק לשוב לתלמודו, ביקש ממנו לעשות עמו 'הסכם שישכר זבולון'. בתחילה סירב ר' שמחה לכל הסכם, אך לאחר יוסל המשיך להציע לו זאת ולבקש ממנו שיסכים לדבריו, אינה ה' ואחד מבני ביתו של ר' שמחה חלה והוא הוזקק לסכום גדול לרפואתו, אך לא הצליח להשיגו, והבין שכעת עליו להסכים לבקשת יוסל, ועל כן הוא חתם עמו בבקשתו, ויוסל נטל על עצמו לדאוג לשלם את כל הוצאות משפחתו של ר' שמחה, ומתחילה עוד, כולל כל הוצאה בלתי צפויה והוצאות שמחות וכל מה שצריך.

יוסל שמח עד מאוד במצוה שה' אינה לו, ובכל ראש חודש היה הולך לביתו של ר' שמחה ונותן לבני ביתו את הסכום שאותו הם ביקשו לצורך הוצאותם, ושזכייה ה' את ר' שמחה בלידת בנו, הוסיף לו גם את כל הוצאות הנכסות בביתו של אברהם אבינו ע"ה, ואף קניית עגלה ובגדים הדרושים לתינוק. כמו כן נשואה להכניס את בנו לעול תורה ומצוות, הוא שילם את התפילין המהודרות ביותר אותם ביקש ר' שמחה לרכוש לבנו, ואף את כל סקודת המצוה שערכו. לזכרה ר' שמחה ליסוע אחת שבוע לבית מרן שליט"א לדון עמו בלימוד בעניני שונים, הציע לו יוסל שיסע במוניות על חשבונם בכדי שלא יצטרך להתבטל מותרותו בדרכים, והכל כדי שיוכל לעלות ולהתעלות עוד ועוד.

לימים בא ר' מאיר האפטאגעלעגענהייט* אחד מידידיו של ר' שמחה, והציע בפניו לעלות בדרגה נוספת, שלא רק יהיה בכלל 'לומד' אלא יודיס את יזכה להיות גם 'מלמד', שילמד מתורתו לאחרים, וידפיס את יודישויו הנפלאים בסוגיות הלמודות ואף את המערכות וחידושי ההלכות שהציע בפני מרן שליט"א שהסכים עמהם וגם שיבא אותם, והוסיף ואמר שהיה לוקח על עצמו את כל הוצאות הדפסת הספר. ר' שמחה שמח על הצעתו, ומסר בידו את תכריך כתביו כדי שיוציאם לאור עולם הגדול תורה ולהאדירה.

כשנודע ליוסל מעשי ר' מאיר, פנה אליו בטרוניא, מדוע הוא עושק ממנו את המצוה הזו שהוצאת ספריו של ר' שמחה, לעזור ולסייע בידו להיות גם מהמלמדים, להרביץ תורה בישראל על ידי הספרים. ואילו ר' מאיר השיבו, שעליו לשמוח במצוה שיש לו כבר, שזוכה לשלם את כל הוצאותיו של ר' שמחה ויש לו חלק בתורתו ועמלו הרב בתורה בכל עת ושעה.

יוסל לא הסכים עם דברי ר' מאיר, וביקש ממנו לילך יחדיו לרב שיקריע להם כדת של תורה האם זכות הדפסת ספרו של ר' שמחה שייכת לו או אסור לר' מאיר לקחתה, או שר' מאיר זכה מן ההפקר ומותר לו לתפוס זכות זו.

כשנכנסו השניים לבית הרב, קיבלם בנו של הרב ואמר להם שימתינו מעט עד שאביו ישוב לביתו מהמקום בו הוא מתעב, ותוך כדי הדברים העניין בשאלתם, כשסיפרו לו את טענותיהם, השיבם שבדאי שאינו בא להכריע להם את הדין, אך נדמה לו שניתן להגיע לכלל הכרעה מלימוד פרשתנו עם פירוש רש"י.

השנים הבתניים לבואו של הרב, וכשבא ושמע את הדין ודברים שביניהם, שמח הרב בדבר עד מאוד, ופנה בתפילה לה' ואמר, ריבונו של עולם, מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, תראה מה מעסיק את בניך ועל מה הם באים לדון, מי יזכה בזכות העצומה של הדפסת דברי תורה של יהודי תלמיד חכם, ולאחר מכן פנה אל השנים ואמר להם, אשריכם ואשרי חלקכם שבה ועל זה באתם לדון.

מנין בפרשתנו עפרש"י ניתן להגיע לכלל הכרעה בדין?

תשובה לשאלה, מנין בפרשתנו עפרש"י ידע רבי שמשון שבנו יוסף עדיין לא למד את הפרשה עפרש"י, מתוך דברי הצעתו שכאשר הוא שואל את מרן שליט"א אם לעזוב את תפקידו כרב קהילה לטובת תפקיד ראש ישיבה, יעלה בפניו את ההפרעות והטרדות הרבות שיש לו כיום בכל עת ושעה, שדבר זה יוסיף שיקול נוסף לעצם השאלה אם עליו לעזוב את תפקידו. זאת מדברי רש"י כ"ז ט"ו, עה"פ, ו'העמדת' אתו לפני אלעזר חתן הלכה לפני יוסף ויחיה אתו לעיניהם, וביאר שזה, וביאר שזה, ידע שטרחוניו הם סרבינים הם, על מנת שיקבל עליך". מבואר בדברי רש"י, שההפרעה והטרדה שסביב הרבנות, הינה חלק בלתי נפרד ממנה, ועל דעת כן מתמנה לא מנהיג על ישראל, ובודאי שזה יכול להיות סיבה ותוספת שיקול לעזיבת הרבנות

שמות הזכרים **לשבוע פרשת בלק**
הבנים א הבה"ח
אומן ג - מודיעין עילית - משנת אבות עמ"ס אבות, ה"כ.
מומלושטיין ח.ש. - נתניה - דרך ברוהר על המשנה ברוהר.
עבוד ח.ש. - מודיעין עילית - דרך ברוהר על המשנה ברוהר.
לדר מ. - בני ברק - דרך ברוהר על המשנה ברוהר.
מקס א.ג. - אלעד - קיצור ספר החינוך.
בזון מ. - קרית ספר - קיצור ספר החינוך.
הודעה נשלחה לשלח לזכרים. (במהלך החודש הקרוב)

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בצירוף שם, כתובת וטלפון, עד ליום ג' בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - (08) מחו"ל: בקידומת 8 - 972 [+ (עות) לא למייל ichudbchidud@gmail.com] **כתובת מייל חדשה עד יום ג' בערב בלבד**

הפרסים לשבוע זה: ספר "סוד ושורש העבודה" ב"כ.
עוד ארבעה זכרים נוספים, כל אחד ב"ספר הישר".
הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה בציוד" שני זכרים, כל אחד בספר "ליקוטי הפני חיים".

להערות, הארות ותגובות וכל עניני העלון, ותרחומות והנחחות, יש לפנות למערכת בפקס ובמייל הנ"ל

© כל הזכויות שמורות ל"איחוד בחידו" ולרבנים הכותבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל